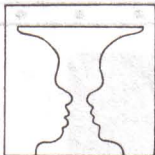

BRUGGE X

G.P.P./4/241

informatieblad teater de kelk

tweemaandelijks (uitz. juni-juli)
6de jaargang nr.3, dec.-jan.'81-82

verantw. uitg.:
j.cloetens, langestr.69,brugge

vanaf 27 december a.s..

sterk aanbevolen voor grapjassen, moppentappers, uitkundige lachlustigen
en stille genietters

twee jaar na het immense succes van de nederlandstalige creatie door Teater
Malpertuis,
nu, voor velen eindelijk, terug, en met een uitgebreide rolverdeling:

het plezante theaterexperiment

Stijloefeningen

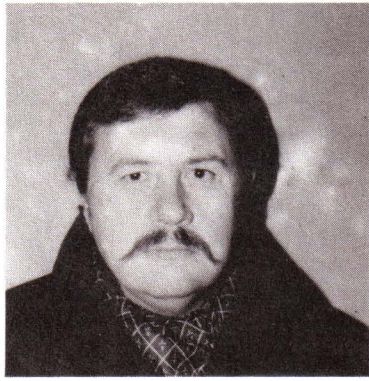
van RAYMOND QUENEAU

vertaling: maggy van herreweghe
regie: jacky tummers

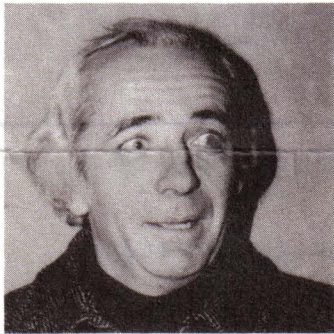

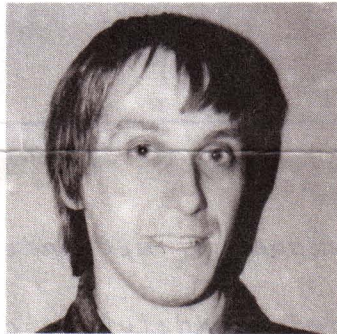
WERTHER
VANDERSARREN
als gast
KVS - Brussel

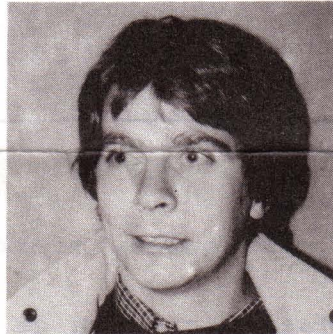
GERDA
MARCHAND
als gast
KVS - Brussel

RAYMOND
WILLEMS

DOMINIEK
BERTEN

DIRK
DERRE

MYRIAM
GOBYN

in **STIJLOEFENINGEN** r. queneau

"Soms, vooral wanneer ik weer een of ander nieuw aspect aan hem heb ontdekt, word ik overvallen door de gedachte dat Queneau de incarnatie is van de ideale schrijver, degene die 'alles heeft', die alle gewenste eigenschappen in zich verenigt.

In de eerste plaats gevoel voor humor. Queneau is alleen al een witte raaf omdat hij niet behoort tot het bedrukte slag van vreugdeloze erwtentellers dat altijd en overal de dienst uitmaakt.

Zijn humor is daarbij oorspronkelijk en verrassend vrolijk als Rabelais, maar tegelijk droog en verlegen, herinnerend aan Stan Laurel, maar daarbij begint het pas. Queneau heeft het zelf uitgedrukt: 'il n'y a pas que la rigolade, il y a aussi l'art' (Rudy Kousbroek)".

EEN NIET-ALLEDAAGS
TOTAALSPEKTAKEL

»» een ware theatergebeurtenis

Raymond Queneau, tijds- en geestesgenoot van figuren als Breton, Aragon, Prévert en als dusdanig gewaardeerd vertegenwoordiger van hun stroming binnen de Franse letterkunde in de 'Académie Goncourt', vindt men niet in de theaterbulletins.

Toch heeft hij zich als randfiguur ooit eens in de marge van het toneelgebeuren gewaagd, al is dat nooit zijn rechtstreekse bedoeling geweest. Zijn "Exercices de style" zijn immers nooit voor het theater geschreven. Integendeel. Zijn opzet moet uitsluitend zijn geweest een aantal steeds verschillend gestileerde studies op hetzelfde thema neer te schrijven en aldus zijn origineel talent als taalvirtuoos bij literaire lijnproevers bekend te maken. Dat doet hij dan ook weergaloos. Het is een oorspronkelijk, verrassend en onuitputtelijk humoristische reflectie op de menselijke taalgewoonten geworden.

Deze constante in zijn werk heeft toneelmensen geïnspireerd Queneaus literaire stijloefeningen in stijloefeningen voor de toneelspeelkunst om te zetten. In de muziekwereld zijn dergelijke stijloefeningen geen uitzondering. Denken we maar eens aan grootmeesters als Bartok, Paganini, Orff, Respighi. Maar misschien zijn de stijloefeningen van Queneau nog het best te vergelijken met wat François Glorieux uitvoert als hij een piano te bespelen krijgt.

STIJLOEFENINGEN, een hele reeks spelsituaties, gestoeld op hetzelfde thema, een 'perpetuum mobile' van diverse gedragspatronen en steeds wisselende interpretaties, een eindeloze reeks parodies gebaseerd op een steeds weerkerend raamwerk van identieke woorden en uitlatingen, wordt gespeeld op :

27 december, 3, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 22, 24, 29 en 31 jan. 1982, telkens om 20.30u.

toegangsprijs: 150 fr (100 fr CJP, Plus 3, CPAV, dienstplichtigen...) en zijn speciale toegangsvoorwaarden voor groepen, verenigingen en scholen.

er kunnen extra-voorstellingen worden ingelast!

STIJLOEFENINGEN STAAT OP HET REISPROGRAMMA VAN TEATER DE KELK

Er kan een tussenkomst aangevraagd worden bij de Dienst voor Volksontwikkeling van het Ministerie van Nederlandse Cultuur, Saintelette-square 13, 1000 Brussel, tel.02/219.34.10

Reservaties en alle inlichtingen:

Teater De Kelk, Langestraat 69, Brugge, tel.050/33 28 77, op wekdagen van 13.30 tot 17.00 uur, alsook twee uur vóór elke voorstelling.

in teater 19

molière à la carte

op 14, 15, 16, 21, 22 en 23 januari om 20.30u

een collage van hoogtepunten uit Molières werken, een 'comédie humaine' die U doet schaterlachen of ontroeren.

met ANTON COGEN, ANDRE ROELS, SIEN ORBIE en FILIP LEPEZ

reservaties:

Teater 19, Werfstraat 108, Brugge, 050/33 59 86

steunfonds

Elke steun boven de 750 fr. wordt vergoed met een steunabonnement dat recht geeft op toegang tot alle voorstellingen in eigen zaal. Daarenboven verschijnt Uw naam en het bedrag dit seizoen in het informatieblad (als U er geen bezwaar tegen hebt).

Neem dus een steunabonnement en stort op rekening 380-0136531-26 van vzw Teater De Kelk met vermelding steunabonnement. Vele, vele malen bedankt!

Dhr. Jean-Claude Ansaelens, Knokke-Heist	1.000 fr
Mevr. Maes-Vanrobaeys, Brugge	750 fr
Dhr. J. Strubbe, Brugge	1.000 fr
Dhr. Frank Van Acker, Brugge	1.000 fr
Dhr. Fernand Vandamme, Brugge	1.000 fr
Dhr. Fernand Vanden Broele, Brugge	1.000 fr
Dhr. Guido Van In, Brugge	750 fr
anoniem, Blankenberge	1.000 fr

reisvoorstellingen:

- STIJLOEFENINGEN staat op het reisprogramma. Gelieve tijdig aan te vragen.
- We vestigen er uw aandacht op dat het poëzieprogramma EENDJE, GA JE MEE? met RITA LOMMÉE nog steeds op ons reisprogramma staat. Het is zowel geschikt voor scholen als verenigingen.
- Vanaf februari 1982 is KATANGA DIANE van RUDY GELDHOF opnieuw beschikbaar, en wel slechts tot eind juni. Zoals bekend vertelt deze succesvolle monoloog het levensverhaal van een oud-prostitué.
- Een ook KAMPIOENEN, het geëngageerde stuk omtrent verdwijningen in Argentinië wordt verdergespeeld.

Al deze stukken zijn tegen uiterst voordelige voorwaarden te verkrijgen. Alle inlichtingen 050/33 28 77.

(foto: Rita Lommée in Eendje, ga je mee)

LIEVEN GEVAERTPRIJS voor RIK JACOBS

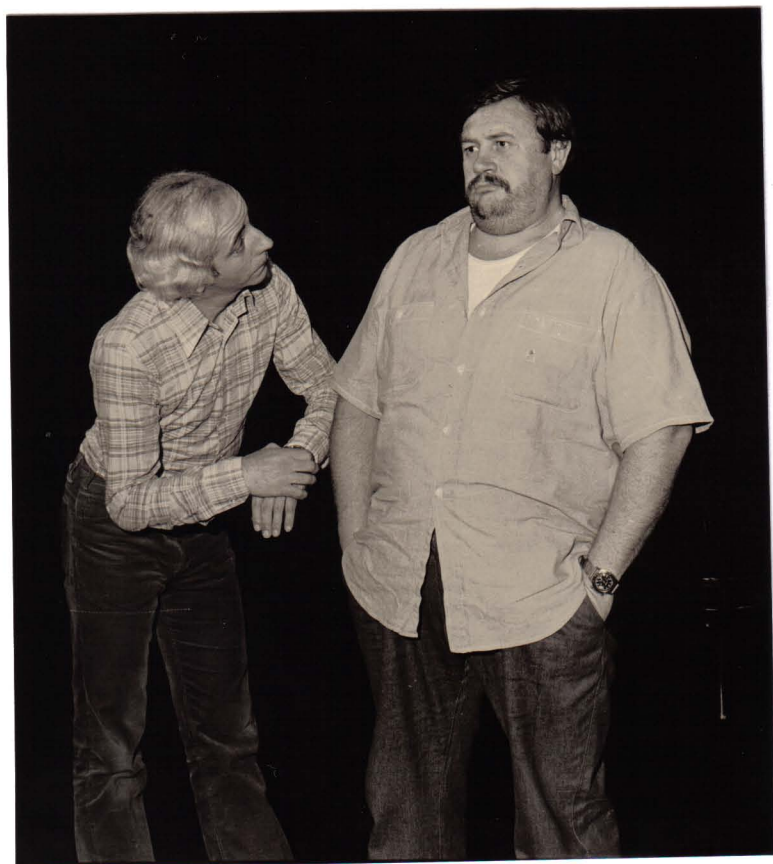
De stichter en ere-directeur van het Reizend Volkstheater, Rik Jacobs, kreeg onlangs de tweejaarlijkse Lieven Gevaertprijs toegekend. De prijs wordt gegeven aan personen, die door hun creatief idealisme een bezielende invloed uitoefenen of hebben uitgeoefend i.v.m. de verspreiding van de Vlaamse cultuur.

HOGERE SUBSIDIES in FRANKRIJK

Het theater zal in Frankrijk een subsidieverhoging van 75% krijgen. Die uitbreiding zal vooral ten goede komen aan de 20 cnd's (centres dramatiques nationaux), de 6 jeugdtheaters en de ongeveer 700 onafhankelijke groepen (waarvan er tot nog toe maar 140 toelagen kregen). Die gezelschappen zullen onderdak krijgen in gastschouwburgen.

Jacky Tummers herneemt Queneau in Brugge

Stijloefeningen verliezen hun virtuositeit

BRUGGE – Jacky Tummers regisseerde twee jaar geleden *Stijloefeningen* van Raymond Queneau in Teater Malpertuis. Het was een sprankelend kolderspel, vol visuele humor en taalsurprises. Nu probeert hij dit – klakkeloos – nog eens over te doen in Teater De Kelk, met andere acteurs. En plots is de room eraf. Het is normaal dat een tweede visie bij de toeschouwer een aantal verrassingseffekten uitsluit. Maar dat uit deze *Speeloefeningen* de virtuositeit verdwenen is, heeft dan toch andere oorzaken.

Met zijn *Exercices de style* schreef de Franse auteur Queneau, in 1949, 99 variaties op één thema. Negenennegentig prozastukjes waarin hetzelfde banale fait-divers stilistisch wordt herkauwd. De transpositie naar de teaterruimte gebeurde nog in hetzelfde jaar in een Parijs kleinkunstteater. Met gering succes nochtans. Het was de Duitse „teaterbewerking” (door regisseur Paul Vasil) van 1965, die er een schouwburgsukces van maakte. Veertig van deze stilistische en syntaktische va-

riaties werden omgezet in evenveel spreek- en akteermodi. Een spel eigenlijk van taalkritische Bühnepoëzie, in een Nederlandse vertaling van Maggy Van Herreweghe.

Van de vier acteurs die *Stijloefeningen* in Malpertuis creëerden, is hier alleen nog Werther Van der Sarren van de partij. Hij wordt omringd door Gerda Marchand, Raymond Willems, Dominiek Berten, Dirk Derre en Myriam Gobyn. „Omringd” is het juiste woord, want hij staat centraal. Zijn présence

trekt alles naar zich toe. De regie heeft hem weliswaar een belangrijke bindfunctie toegevoegd als „overlapper” die tal van nummers aan elkaar dribbelt. Maar dat hij de show steelt, komt ook voor een deel doordat de anderen hem niet voldoende kunnen „volgen”. In een geheel trekt zoiets altijd tegen.

De uitbreiding van de cast van vier tot zes acteurs had een betekenis kunnen hebben, indien ze vanuit hun nieuwe formatie ook een aantal nieuwe, misschien bredere toneelbeelden hadden verzonnen. Dit is vrijwel *niet* gebeurd. In bepaalde „groepsscènes” (bv. het ballengekaats) die ik me nog goed herinner uit Tielt, en die identiek nagespeeld worden, staan nu twee acteurs flagrant buitenspel. Dit is nochtans animatieteater waarbij de inspiratie van regisseur én acteurs samen spelerwijs meer vruchten had kunnen afwerpen.

Kabaal

De toneelruimte van De Kelk is daarenboven in die mate benepen, dat het „kabaal” dat ze met hun zessen maken, nogal eens buiten de proporties valt. Wat mij het meest stoort, is dat de agressiviteit en schreeuwerigheid waarmee té veel nummers worden uitgespeeld, meteen ook de bedoelde stijlschakering vernietigen, er gewoon aan voorbijgaan. Een bozebui mentaliteit heerst te pas (Gehoor contra Gezicht, Homeoptotonritmiek, Haatdragend) en te onpas. Is zelfs een paar maal herkenbaar in de handschoen die het publiek toegeworpen wordt. Men moet toch ook weten dat een climax niet noodzakelijk in decibels wordt uitgedrukt. „Blij-

spel” bv. is alleen zijn naam waardig wanneer de komedianten hun publiek breed zwaaiend komen groeten; te midden van de kabaret-omfloerste „*Junge komm bald wieder*”-romantiek wordt Germaanse Gerda Marchand plots wild in haar verhaal; en wat Ramond Willems op de maag liggen heeft om zijn „Terzijdes” zo verbeteren de zaal in te snauwen, mag alleen achter de schermen bekend zijn.

Dit is teater dat het moet hebben van een superieur beheers-

sen van nuances en souplesses. Veel finesses worden in De Kelk gesmoord. De terminologie van het teater-informatieblad zelf luidt: „Stijloefeningen is sterk aanbevolen voor grapjassen, moppentappers, uitbundige lachlustigen en stille genieters”. Laatstgenoemden inderdaad op de laatste plaats.

Fred SIX

(Nog tot 31 januari, 050/33.28.77).

TONEEL

Stijloefeningen
in Teater De Kelk

Op zondag 27 dec. a.s. heeft in Teater De Kelk de première plaats van het wereldberoemde „Exercices de style” van Raymond Queneau. In tegenstelling

tot vele Kelk-producties gaat het hier om een uiterst humoristisch en ludiek experiment gebaseerd op het bekendste werk van taalvirtuoos Queneau. Het resultaat is een mengsel van show, film, muziek, toneel, enz., kortom, een niet-alledaags totaalspektakel.

Raymond Queneau, tijd- en geestesgenoot van figuren als Breton, Aragon, Prévert en als dusdanig gewaardeerd vertegenwoordiger van hun stroming binnen de Franse letterkunde in de Académie Goncourt, vindt men niet in de teaterbulletins. Toch heeft hij zich als randfiguur ooit eens in de marge van het toneelgebeuren gewaagd, al is dat nooit zijn rechtstreekse bedoeling geweest. Zijn „Exercices de style” zijn immers nooit voor het teater geschreven. Integendeel, zijn opzet moet uitsluitend zijn geweest een aantal steeds verschillend gestileerde studies op hetzelfde thema neer te schrijven en aldus zijn origineel talent als taalvirtuoos bij literaire fijnproevers bekend te maken. Dat doet hij dan ook weergaloos. Misschien zijn de stijloefeningen van Queneau nog het best te vergelijken met wat François Glorieux uitvoert als hij een piano te bespelen krijgt.

Na de voorstelling van zondag a.s. zijn er verder nog geprogrammeerd op 3, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 22, 24, 29 en 31 jan. telkens te 20u30.

Akteurs zijn Gerda Marchand, Werther Van der Sarren, Raymond Willems, Dominiek Berten, Dirk Derre en Myriam Gobyn. De vertaling is van Maggy Van Herreweghe, de regie van Jacky Tummers.

Toegang : 100 en 150 fr. ; speciale prijs voor groepen en scholen. Reservations : Teater De Kelk, Lange Str. 69, (tel. 33.28.77).

TONEELBESPREKING

Heerlijke leuke
„stijloefeningen”

Hopelijk zal Teater De Kelk ons nog dikwijls aangenaam verrassen zoals zondag jl., met toneel waaraan geen enkel etiket kan gehecht worden. Iets helemaal anders dan anders. Kleine teaters voelen wel dat hun roeping die kant uitgaat, maar ook zij hebben problemen (o.a. met de centen) en zij „spelen” dus graag zeker. Een trouw publiek vraagt helaas dikwijls naar een vertrouwde programmatie.

„Stijloefeningen” van (of naar ?) Raymond Queneau (1903-1976) is iets apart. Maar in zijn apartheid zó intelligent, zó speels, zó verrukkelijk en zó leuk, dat de grootste zeurpiet zich gewonnen moet geven.

Toch eerst een woordje uitleg. „Exercices de style” van Queneau is geen toneelstuk. Het bevat 99 prozastukjes die evenveel variaties zijn op een gegeven thema. Dit thema is een kort verhaaltje van enkele zinnen, zonder belang, zonder kop noch staart over een man met een lange nek in een bus van lijn 16 die ruzie zoekt met een medepassagier en die de verteller een uur later opnieuw ontmoet voor de schouwburg. Er is ook sprake van een knoop die niet op de juiste plaats van zijn jas staat.

Queneau doet dit verhaal op 99 verschillende manieren over. Hij is een schrijver ; zijn 99 variaties zijn dus stijloefeningen. Dat kan hij bv. door het manipuleren van de syntaxis, door het gebruik van vreemde talen, dialecten, door het verhaal zo te fragmenteren dat je er als met een puzzel mee werkt, je kan het ook laten vertellen door een politieagent wat heel anders zal klinken dan in de mond van een lichtekooi enz.

De uitdaging om voor dit alles een equivalent voor het toneel te bedenken, lag niet zo voor de hand. We weten niet wie voor het eerst op dit idee kwam. Maar het zal wel een regisseur geweest zijn. Dat Jacky Tummers zich aan het werk zette om er „zijn” stijloefeningen van te maken moet niet verwonderen. Dat de 40 oefeningen die thans in De Kelk lopen een 2e versie zijn van zijn regie, bewijst in ieder geval dat het hem boeit, en dat hij dit werk een beetje als zijn vlaggeschip beschouwt.

Waar de literatuur altijd een zeker abstract karakter behoudt, zodat Gilliams spreekt van „oefeningen in het luchtledige” moet het toneel altijd zo concreet mogelijk zijn. Je moet zien en horen in een gegeven ruimte en binnen

de perken van een afgemeten duur. Je vijf acteurs zijn tastbare volumes die bewegen in regelbaar licht. Zij zijn geen woorden noch ideeën, zij zijn mensen en dus herkenbaar. En zij moeten spelen. In de meeste gevallen was het eenvoudig overschakelen van de oorspronkelijke tekst naar de toneelversie niet mogelijk.

Zonder nochtans een woord te veranderen heeft J. Tummers het klaargevoeld om 40 staaltjes van vindingrijkheid uit zijn brein te schudden alsof het voor hem slechts een koel kunstje was. Er zijn er zelfs bij zonder woorden, die dan waarschijnlijk volledig voor zijn rekening komen te staan. En alles vloeit in en uit mekaar als de „grandes eaux” van Versailles. Virtuositeit tot en met !

Met virtueuze oefeningen op een gegeven (absurd) thema hebben wij eigenlijk nog niets essentieels gezegd. Want er steekt iets (veel) achter. Het is niet voor niets dat er zo gelachen wordt in de zaal. De humor van Queneau komt hier perfect over. Achter zijn stijloefeningen steekt veel persiflage op de stijl zelf en op de mensen ook. Hoe je bv. van een mug een olifant kan maken en omgekeerd, wordt hier bijna letterlijk aange-toond. Hoe betrekkelijk alles is, hoe belachelijk wij ons aanstellen ; hoe druk wij ons kunnen maken, dat alles en nog veel méér wordt ab absurdo bewezen. En is dus oorzaak van een permanente bevrijdende lach.

Er is nog iets, Jacky Tummers heeft ook het publiek willen betrekken in zijn spelopvatting. Iedereen speelt ten slotte mee. De hoofdrol in dit contact is Werther van der Sarren. Wat een veelzijdige acteur ! Hij krijgt de hoofdbrok van het geheel te dragen en hij moet het publiek binnenhalen. Hij is de clown die het publiek aanspreekt, uitscheldt, en knipoogjes geeft. Zijn functie is dus niet alleen die van eerste viool maar ook die van dirigent in de „proms”. Hij is fantastisch. Een beetje „te” want de andere 4 vertolkers blijven dan wat te veel in zijn schaduw.

Gerda Marchant evenals Werther als gast komend uit de KVS, redt het wel en ook Raymond Willems toont zijn beste kant evenals Dominiek Berten, maar Dirk Derre en Myriam Gobyn missen nog wat rijpheid. Het korte optreden van Johanna Lesage was een prettige ervaring en Peter Tourlamain deed het ook niet slecht. Het gebrek aan homogeniteit lijkt ons echter het enige zwakke punt uit deze werkelijke heel goed eigen creatie van teater De Kelk. Een must.

J.V.D.

Kwestie van stijl

In het Brugse teater De Kelk wordt met entoesiasme «Stijloefeningen» gebracht. Raymond Queneau schreef negenennegentig versies van hetzelfde fait-divers en daarvan tracht men er in De Kelk veertig te teatraliseren. Maar oefening baart niet steeds kunst.

«Stijloefeningen» van Raymond Queneau is een meesterlijk voorbeeld van taalgebruik en -beïnvloeding. Eenzelfde feit op verschillende manieren verteld, toont de macht van de taal en de politieke dimensie van taal. Taal en ideologie zitten nauw verweven, zelfs bij de weergave van luttele feiten. Queneau ontleedt doorheen zijn «stijloefeningen» de beïnvloedende werking van het taalgebruik. Niet onverdienlijk dus.

Wat in De Kelk gepoogd wordt is een beeldtaal te ontwerpen die het literaire werk van Queneau visualiseert. Kan men met houdingen en handelingen ook tal van stijlen weergeven? De tekst van Queneau werd behouden maar het akteerspel moet de tekst geloofwaardig maken. De sfeerschepping die Queneau bij de lezer oproept, moet nu door acteurs gekreëerd worden. Een aardig experiment. Komen we dan bij de voorstelling. Het experiment in De Kelk blijft in eerste instantie steken in een «oefening» voor de acteurs. Hun

gezwoeg is lovenswaardig, maar een uitgebalanceerde voorstelling met subtiele stijlwisselingen en overtuigende karaktertekeningen is dit niet geworden. Werther Van der Sarren steelt de show. Het stuk wordt gedragen door Van der Sarrens niet onaardige contouren, waarmee hij best in zijn sas is. Grappige momenten, dat wel. Maar de onvermijdelijke rommeligheid waarmee dit produkt wordt afgewerkt, herleidt de voorstelling tot een eindexamen aan een of ander konservatorium. Regisseur Jacky Tummers mikte op een wervelende show om de telkens identieke vertelling veertig maal te herhalen. De hoofdzakelijk amateurspelers (op Van der Sarren en Gerda Marchand, bei-

een uurtje «variations on a theme»), luchtig aangekleed in plaats van ontleed.

«Stijloefeningen» in teater De Kelk op 10, 13, 14, 15, 17, 20, 21, 22, 24, 29 en 31 januari, telkens om 20u.30. Reservatie: tel. (050) 33 28 77.

TONEEL

Daan BAUWENS

den van KVS, na) maken daar al te dikwijls een potje van. Wat een erg spiritueel experiment zou kunnen zijn, wordt daardoor een oppervlakkig lachertje. De politieke dimensie die ongetwijfeld moet tot uiting komen - dat is tenslotte de bedoeling van Queneau's opzet - komt helemaal niet uit de verf. De acteurs hebben de niet-talige weergave van de «Stijloefeningen» niet gehaald. Voor henzelf best leuk. Voor de toeschouwer wat aan de dure kant.

VERLENGING STIJLOEFENINGEN IN TEATER DE KELK

Omwille van het overdonderend succes wordt dit plezierige teaterexperiment verlengd met zeven voorstellingen. Spelers zijn Gerda Marchand, Werther Vanderarren, Raymond Willems, Dominiek Berten, Dirk Derre en Myriam Gobyn. Voor dit gezellig avondje uit kunt U nog intekenen op 29, 30 april, 5, 7 en 9 mei om 20.30 u., 25 april en 2 mei zijn reeds uitverkocht.

**Reservaties in Teater De Kelk,
Langestr. 69, BRUGGE
Tel. 050/33.28.77**

406479